

CAVİT BİNBAŞIOĞLU

Ankara, Gazi Eğitim Enstitüsü Öğretmeni

İLKOKULLARDA YÖNETİM

Bu kitap, esas olarak, İlköğretmen Okullarında okutulmakta olan **İlkokullarda Yönetim** dersi programına göre hazırlanmıştır. Fakat konuların açıklaması ilkokul yöneticilerinin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde geniş tutulmuştur.

Kitap, yöneticilik bilim ve sanatı ile ilgili temel bilgileri de kapsamaktadır. Bu sebeple kitap, yalnız öğretmen adayları ve ilkokul öğretmen ve yöneticileri için değil, aynı zamanda eğitim ve okul yöneticiliği yapan veya bu alana ilgi duyan herkes için de yararlı olacaktır.

BİNBAŞIOĞLU YAYINEVİ

Ö N S Ö Z

İlkokul öğretmen ve yöneticilerinin çok kere sık sık değişen, bazan uzun zaman değişmeyen «mevzuat» karşısında karşılaştığı güçlükleri gidermek, onlara yardım etmek için 1954 yılında **İlkokul Öğretmen ve İdarecilerine Uygulamalı Rehber** adıyla bir kitap çıkartmışım. O zaman bugünkü benzerleri arasında «ilk» olan bu kitap, meslektaşlarımdan büyük ilgi gördü ve daha sonraları değişikliklere uğrayarak birkaç defa **Uygulamalı İlkokul İdare Rehberi**, son olarak da (1966 yılında) **İlköğretimde Teşkilât ve İdare** adıyla basıldı ve her baskısı ilköğretmen okulları için «yardımcı ders kitabı» olarak kabul edildi.

Bu kitabın da mevcudu tükenmişti. Bu arada, ilköğretmen okullarının programında değişiklikler oldu. Dersin adı ve konularının bir kısmı değişti. Bu sebepten, kitabın adını değiştirmek ve konularını da yeniden düzenlemek ihtiyacı doğdu. Bu arada, bütün konular gözden geçirildi ve bazıları mevzuattaki son değişikliklere göre yeniden yazıldı.

Bugün «yöneticilik» bir bilim ve sanat olarak kabul edilmektedir. Bilim çevrelerinde bunun kitabı yazılmıştır. Eğitim ve okul yöneticiliğine ilişkin yayınlar da meslek kitaplığımıza kazandırılmaya başlamıştır. Artık, yalnızca kanun ve yönetmelikleri bilmek, bunu kuru kuruya uygulamaya çalışmak yöneticilik sayılmamaktadır. Yöneticilik, bunların yanında bazı bilgiler ve anlayış da istemektedir. Yöneticiye, kanun ve yönetmelikleri uygulama gibi pratik bilgiler yanında bu bilgi ve anlayışı kazandıracak eserlere de ihtiyaç vardır. Bu düşünceler, eğitim ve okul yöneticiliği programlarına «yöneticilik bilgileri»nin girmesine yol açmıştır. Bu düşünceler, kitabımızda konuların iki kısımda incelenmesine yol açmıştır: Birinci kısımda **Yöneticilik Bilim ve Sanatı**, ikinci kısımda da **İlkokullarda Yöneticilik İşleri**. Birinci kısımda yöneticilik bilimin ve sanatının önemli problemlerine herkesin anlayabileceği bir biçimde özet olarak yer verilmiştir.

İşte, şimdi **İlkokullarda Yönetim** adını taşıyan bu kitap, esas olarak ilköğretmen okullarında okutulmakta olan **İlkokullarda Yönetim** dersi programına göre hazırlanmışsa da, özellikle baş kısımlarda yer alan yöneticilik bilgileri herhangi bir okul veya eğitim kurumunda çalışanlara **Temel Yöneticilik Bilgisi** verecek ve eğitim enstitüleri ile diğer öğretmen yetiştiren kurumlarda okutulan **Eğitim Yöneticiliği** dersine yardım edecek biçimde düzenlenmiştir.

Konuların açıklamaları ders kitabındakinden daha geniş tutulmuş, ilköğretmen yöneticilerinin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uygulanmış örneklere çok yer verilmiştir.

Kitabı bu haliyle görececek okurlarımın, onu, daha da gelişmiş bulacaklarını umuyor, uygulamalarında hepsine tekrar başarılar diliyorum.

Ankara, 5 Eylül 1971

Cavit BİNBAŞIOĞLU

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Önsöz	3—3
Birinci Kısım	
YÖNETİCİLİK BİLİM VE SANATI	
<u>I — YÖNETİCİLİK</u>	<u>7—11</u>
1. Yöneticilik Bilim ve Sanatı	7—8
2. Eğitim Yöneticiliği — Okul Yöneticiliği	8—9
3. Okul Yöneticiliğinin Önemi	9—10
4. Okul Yöneticiliğinin Amaçları	10—11
<u>II — ÖRGÜT</u>	<u>12—23</u>
1. Örgütün Tanımı — Özellikleri — Öğeleri ve Boyutları	12—15
— Örgüt Tipleri	15—16
— Örgüt Çeşitleri	16—17
2. Örgüt Kurulması	17—18
3. Örgüt Şeması Hazırlamak	18—20
4. Örgüt Modelleri (Merkezî ve Merkezî Olmayan Örgüt Yapıları)	21—21
5. Örgüt İlkelerinin İlkokullarda Uygulanması	21—23
<u>III — YÖNETİM</u>	<u>24—46</u>
1. Yönetimin Tanımı ve Görevleri	24—25
2. Örgüt ve Yönetim İlişkileri	25—26
3. Örgüt ve Yönetim İlkeleri	26—27
4. Yönetim Süreci (İdare İşleri)	27—28
5. Bir Yönetim İşini Olarak Planlama	28—30
6. Bir Yönetim İşini Olarak Örgüt Kurmak	30—31
7. Bir Yönetim İşini Olarak Koordinasyon	31—33
8. Bir Yönetim İşini Olarak Emir Verme (Komuta, Karar verme)	33—38
— Karar Vermek Ne Demektir?	34—34
— Karar Vermeye Etki Yapan Etmenler	34—36
— Karar Verme İşinin Basamakları	36—38
— İyi Bir Kararın Bazı Özellikleri	38—38
9. Yöneticinin Yetkileri ve Yetki Devri	39—40
10. Bir Yönetim İşini Olarak Haberleşme (Rapor Verme ve Halkla İlişkiler)	40—46
A — Rapor Verme ve Raporu Değerlendirme Ölçütleri, Üst Makamlara Yazılacak Yazı ve Raporlarda Aranacak Özellikler	41—43
B — Halkla İlişkiler	43—44
— Örgüt Halkla İlişkilerini Nasıl Sağlar	44—44
C — Örgüt ve Yönetici	44—45
D — Yöneticinin Örgütü Tanıma Etkinlikleri	45—46

İkinci Kısım

İLKOKULLARDA YÖNETİM İŞLERİ

IV — RESMÎ YAZIŞMA İŞLERİ — ÖĞRETİM PROGRAMI	47—63
1. Resmî Yazışma Esasları	48—53
2. Desimal Sisteme Göre Dosya Usulünün Niteliği Nedir, İlkokullarda Nasıl Uygulanır?	53—58
3. İlkokul Müdürünün Ödevleri — İlkokullarda Belli Zamanlarda Yapılacak İşler	58—61
4. İlkokul Öğretmenlerinin Ödevleri	61—62
5. İlkokul Programı	62—63
V — ÖĞRENCİ İŞLERİ	64—92
1. Okuma Çağındaki Çocukların Sayım ve Yazımı Nasıl Yapılır?	64—66
2. Okuma Çağındaki Çocukların Yazım Bülteni Nasıl Doldurulur?	66—67
3. Senebaşı İstatistik Fişi Nasıl Doldurulur?	67—69
4. Sene Sonu İstatistik Çizelgesi Nasıl Doldurulur?	69—70
5. Okula Öğrenci Kaydı Nasıl Yapılır	70—73
6. Öğrenci Nakil Belgesi Nedir? Nasıl Doldurulur?	73—75
7. Öğrencinin Okuldan Kaydı Nasıl Silinir?	75—76
8. Okuldan Ayrılan Öğrenciye Tasdikname Nasıl Verilir?	76—77
9. Ders Yılı Sınav Sonu Çizelgesi Nasıl Doldurulur?	77—79
10. Sınıf Geçme Durumları Öğrenci Sicil Defterine Nasıl İşlenir?	79—79
11. İlköğrenimi Bitirme Sınav Programı Nasıl Hazırlanır?	79—80
12. İlkokul Diploması Nasıl Doldurulur?	81—82
13. Diploma Defteri Nasıl Doldurulur?	82—82
14. Diplomasını Kaybedenlere Diploma Nasıl Verilir?	82—83
15. Öğrenci Seyahat Belgesi Nasıl Verilir?	83—83
16. «İyi Hal Kâğıdı» Nedir, Nasıl Doldurulur?	84—84
17. Dışardan İlköğrenimi Bitirmek İsteyenler Hakkında Yapılacak İşlem	84—85
18. Devamsız Öğrenciler Hakkında Yapılan İşlem	86—89
19. Yoklama, Ders ve Karne Kayıt Defterleri Nasıl Kullanılır?	90—91
20. Öğrenciler Okul Dışındaki Boş Zamanlarını Ne Yolda Geçireceklerdir?	91—92
VI — PERSONEL İŞLERİ	93—112
1. Devlet Memurları Kanunu ve Bazı Hükümleri	93—96
2. İlkokul Öğretmenlerinin Terfi, Taltif ve Cezalandırılması	96—100
3. Öğretmenlerin İzin Almaları ve Hastalık Raporları	100—104

— Devlet Memurları Kanunu ve Öğretmenlerin İzinleri	100—101
— «İlköğretim Kanunu» ve Öğretmenlerin İzinleri	101—101
— Öğretmen ve Memurların Hastalık Raporları ve Bunlara Dayanan İzinleri	102—104
4. Mesleğe İlk Atanmada Yapılacak İşler	104—105
5. İlkokul Öğretmenlerinin Bir Yerden Başka Bir Yere Atanmaları Nasıl Yapılır?	105—108
6. Öğretmen ve Memurların Maaş Nakil Kâğıdı Nedir, Nasıl Düzenlenir?	108—108
7. İlköğretmen Okulu Mezunlarına Ait Stajiyerlik Yönetmeliği	109—110
8. Okula Bir Hizmetli Nasıl Atanır? Nasıl Çıkarılır?	110—112
VII — BİNA, TESİS, ARAÇ VE GEREÇ İŞLERİ	113—127
1. Okul Demirbaş Eşyası Nasıl Teslim Alınır, Nasıl Teslim Edilir?	114—115
2. Okulun «Demirbaş Eşya Defteri»ne Eşya Nasıl Kaydedilir?	115—116
3. «Ayniyat Tesellüm Makbuzu» Nedir, Nasıl Doldurulur?	116—117
4. Okul Demirbaş Eşyasının Kaydı Nasıl Silinir?	117—122
5. Her Malî Yıl Başında Okul Demirbaş Eşyası Nasıl Sayılır?	122—124
6. Yangın Tehlikesine Karşı Okullarda Alınacak Tedbirler	125—126
7. Bütçe ve Finansman İşleri	127—127
VIII — OKUL - TOPLUM İLİŞKİLERİ VE OKULU TANITMA	128—142
1. Okulun, Toplumsal Çevresini Tanıması	128—128
2. Okulu Toplumsal Çevreye Tanıtmak	129—130
3. Okul - Aile Birliği ve Yönetmeliği	130—136
4. Okul ve Toplumda Yöneticinin Rolü	136—138
— Liderlik ve Çeşitleri	137—137
— Demokratik Lider ve Özellikleri	137—138
— İlkokul Yöneticisinin Birlikte Çalıştığı Gruplar	138—138
5. Halk Eğitimi ve Toplum Kalkınması	139—139
6. İlkokul Yöneticisinin Yetki ve Sorumlulukları	140—141
7. İlkokul Yöneticisinin Hizmet Öncesi Eğitimi ve Hizmet İçinde Yetiştirilmesi	141—142
IX — ÜLKEMİZDE EĞİTİM ÖRGÜTÜ VE İLKÖĞRETİM MEVZUATI	143—156
1. Millî Eğitim Bakanlığının Kuruluşu ve Gelişmesi	143—148
2. Ülkemizde İlköğretim Zorunluğu ve Bunu Sağlayan Kanunlar	148—152
3. İlköğretimle İlgili Mevzuatın Buldukları Yerler	152—156
A. Kanunlar	152—153
B. Yönetmelikler	153—156

E K

1. İlköğretim ve Eğitim Kanunu	157—171
2. İlkokullar Yönetmeliği	172—195